

М. Е. Кропивницька,
аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики,
Національна академія державного управління при Президенті України
заступник начальника Управління інформаційно-аналітичного забезпечення,
начальник відділу, Міністерство соціальної політики України
ORCID ID: 0000-0002-9583-7318.

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.24.149

ПРАКТИКА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯМ СИСТЕМИ НАДАННЯ ПОСЛУГИ РАНЬОГО ВТРУЧАННЯ: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ

М. Kropivnytska,
postgraduate student of the Department of Social and Humanitarian Policy
National Academy of Public Administration under the President of Ukraine
Deputy Head of Information and Analytical Support Department —
the head of the department, Ministry of Social Policy of Ukraine

THE PRACTICE OF PUBLIC MANAGEMENT OF THE INTRODUCTION OF AN EARLY INTERVENTION SERVICE DELIVERY SYSTEM: METHODOLOGICAL ASPECTS

У статті визначено основні складові механізму публічного управління системою надання послуги раннього втручання, які сприяють утворенню правового, організаційного та фінансово-економічного забезпечення регулювання такої системи як на національному, так і на регіональному та місцевому рівнях в Україні.

Названо шляхи поетапного запровадження системи надання послуги раннього втручання в процесі удосконалення публічного управління у цій сфері. Приділено увагу питанню забезпечення розвитку одного із найважливіших елементів функціонування системи надання послуги раннього втручання — мережі послуги. Підтверджено необхідність визначення єдиних методичних засад для організації центрів, кабінетів раннього втручання на базі наявних установ, в яких може надаватись ця послуга, для розробки відповідних методичних рекомендацій в якості допоміжного інструменту механізму публічного управління у сфері раннього втручання.

Викладено методичні основи для впровадження практики надання послуги раннього втручання у пілотних областях під час організації кабінетів, відділень, центрів раннього втручання на рівні міст, районів, територіальних громад.

The article defines the main components of the mechanism of public management of the system of provision of early intervention services, which contribute to the formation of legal, organizational and financial and economic support for the regulation of this system both at national, regional and local levels in Ukraine.

The ways of gradual introduction of the system of provision of early intervention service in the process of improvement of public administration in this field are named. These ways define the main directions of the state policy on the development of early intervention service, the application of the mechanism of piloting the early intervention service in 10 regions in accordance with the decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of May 22, 2019 No. 350 its health and life", the formation of a network of centers, offices, early intervention units by introducing the provision of this service on the basis of existing institutions, mouth new organizations, social organizations, health and education, attracting and using the assistance of international organizations, the EU and other donors to develop early intervention services in Ukraine, ensure cooperation of public authorities with public associations and organizations of parents of children with disabilities, development of legal framework on this issue, implementation of the coordinating function of the Ministry of Social Policy, designated by the Government as national coordinator on this issue, and ensuring co-operation these three ministries — social policy, health, education and science and others.

Attention is paid to ensuring the development of one of the most important elements of the functioning of the system of provision of early intervention service — the service network. The necessity of defining uniform methodological bases for the organization of centers and early intervention offices based on existing institutions in which this service can be provided, was confirmed.

The methodological bases for introduction of the practice of rendering early intervention service in pilot areas at the organization of offices, departments, early intervention centers at the level of cities, districts and territorial communities are outlined.

Ключові слова: інвалідність, порушення розвитку, раннє втручання, система надання послуги, міждисциплінарна команда.

Key words: disability, developmental disabilities, early intervention, service delivery system, multidisciplinary team.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Діти з обмеженнями життєдіяльності та ризиком виникнення таких обмежень — це діти, які мають проблеми функціонування і здоров'я [1].

Під "раннім втручанням" автором розуміється послуга, яка поєднує медичну, психологічну, соціальну і педагогічну допомогу, що надається міждисциплінарною командою фахівців дітям від народження до 3 років (включно) з обмеженнями життєдіяльності або ризиком виникнення таких обмежень та їхнім сім'ям, з метою раннього виявлення та профілактики порушень, спрямована на покращення розвитку дитини, підтримку батьків чи законних представників таких дітей. Метою раннього втручання є соціалізація та адаптація до умов сучасного суспільства таких дітей та їхніх сімей.

Як правило, послуга раннього втручання надається сім'ям, починаючи з моменту народження дитини, якщо немовля має відставання, порушення розвитку або високий ризик інвалідності, і до моменту організації переходу дитини до дошкільного навчального або іншого закладу після завершення обслуговування сім'ї фахівцями з раннього втручання.

Ця послуга за змістом є медико-соціальною, яка всебічно забезпечує потреби цієї уразливої категорії населення та дозволяє оцінити стан дитини, скоординувати дії фахівців, реалізувати заплановані заходи та отримати вагомий результат, які сприятимуть не лише успішному розвитку, а й попередженню інвалідизації дитини або зменшенню її негативних наслідків, розширенню можливостей дитини щодо отримання освіти, а у майбутньому — професії. Також отримання послуги раннього втручання здійснює позитивний вплив на функціонування сім'ї, забезпечує потребу батьків у психологічній, професійній допомозі.

Послуга може надаватися через установи різних форм власності та підпорядкування (Міністерство соціальної політики, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство освіти та науки), включаючи поліклініки, лікарні, реабілітаційні центри, інклюзивно-ресурсні центри, громадські організації.

На сьогодні наявні установи та заклади не становлять єдиної комплексної системи, яка б забезпечувала належну міжгалузеву координацію та взаємодію в питаннях задоволення потреб відповідної категорії дітей

та їхніх законних представників. На національному рівні не існує єдиної концепції надання сімейноцентрованих послуг для дітей з інвалідністю, затримкою в розвитку чи ризиком виникнення такої затримки та сімей, що виховують таких дітей.

Останні дані підтверджують тенденцію збільшення кількості осіб з інвалідністю, зокрема, дітей з інвалідністю в Україні. В структурі осіб з інвалідністю (2 659,7 тис. осіб або 6,2 % від загальної чисельності українського населення станом на 1 січня 2019 р.) питома вага дітей із встановленою інвалідністю становить 6,0 % (або 161,6 тис. осіб, що на 2,5 тис. осіб більше, ніж у 2017 р.) [2].

Водночас міжнародний досвід свідчить, що вже в перші роки життя приблизно у 13—18 % дітей виявляються затримки розвитку та можливий ризик їх виникнення [3]. За орієнтовними розрахунками кількість дітей з обмеженнями життєдіяльності та ризиком їх отримання у віці до 3 років (включно), які можуть потребувати послуги раннього втручання, коливається приблизно у межах 289—380 тис. осіб [2; 3].

Отже, існує суспільна потреба у розвитку механізму публічного управління запровадженням системи надання послуги раннього втручання, яка сприятиме запобіганню інвалідизації дітей раннього віку, підвищенню рівня життя сімей, що виховують дітей з інвалідністю, підготовки таких дітей до інклюзивного навчання, деінституціалізації догляду та виховання дітей з інвалідністю.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз наукової літератури у сфері ранньої реабілітації та раннього втручання для дітей з обмеженнями життєдіяльності або ризиком виникнення таких обмежень вказує на те, що на сьогодні розробленість питання стосовно публічного управління організацією надання послуги раннього втручання залишається низькою. Сутність послуги, її суспільна корисність та вплив на життя і здоров'я дітей та їхніх сімей, проблематику державно-управлінського впливу на систему надання комплексних послуг для дітей з порушеннями розвитку та їхніх сімей на різних рівнях розглянуто в наукових працях зарубіжних і вітчизняних дослідників, а саме: С. Барета, Ж. Боавіди, С. Брауна, М. Гуральніка, Р. Маквільямса, Т. Мура, Н. Добрової-Крол, А. Серано, Д. Хекмана, Д. Шонкофа [3; 4; 5; 6], а також О. Дубровіної, М. Кравченко, Т. Міщук, Г. Кукурузи, А. Кравцової, О. Савченко, В. Трощинського, Ю. Харченко та ін. [7—10].

Попри те, що існують певний науковий інтерес та напрацювання з даного питання, система публічного управління наданням цієї послуги потребує наукового обґрунтування і доповнення теоретичних досліджень підходами, методами і формами їх практичної реалізації.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження механізму публічного управління запровадженням послуги раннього втручання та визначення методичних основ для впровадження практики надання послуги раннього втручання у пілот-

них областях під час організації кабінетів / відділень / центрів раннього втручання на рівні міст / районів / територіальних громад.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В Україні розбудовується механізм публічного управління системою надання послуги раннього втручання. На національному рівні здійснено кроки, які сприяють утворенню правового та організаційного механізмів регулювання даної системи, відбувається пошук та формування напрямів фінансово-економічне забезпечення системи раннього втручання на всіх рівнях управління.

Шляхами поетапного запровадження системи надання послуги раннього втручання в процесі удосконалення публічного управління у цій сфері виступають:

- визначення основних напрямів державної політики щодо розвитку послуги раннього втручання (зокрема, шляхом розробки та затвердження Концепції створення та розвитку системи надання послуги раннього втручання в Україні та плану заходів з її реалізації);

- застосування механізму пілотування послуги раннього втручання в окремих регіонах, поступово поширюючи надання даної послуги на усі області України. Нині згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 350 "Деякі питання створення системи надання послуги раннього втручання для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя" відповідний пілотний проект реалізується у 10 областях, а саме: Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій, Закарпатській, Запорізькій, Кіровоградській, Луганській, Львівській, Одеській та Харківській [11];

- формування мережі центрів / кабінетів / відділень раннього втручання шляхом запровадження надання такої послуги на базі існуючих закладів / установ / організацій соціальної сфери, охорони здоров'я та освіти (відкриття центрів / кабінетів / відділень раннього втручання в усіх пілотних областях має відбуватись з розрахунку на 5—7 тис. дитячого населення у віці від 0 до 4 років);

- залучення та використання допомоги міжнародних організацій, ЄС та інших донорів для розвитку послуги раннього втручання в Україні;

- забезпечення співпраці органів публічної влади з громадськими об'єднаннями та організаціями батьків дітей з обмеженнями життєдіяльності;

- розвиток нормативно-правової бази для надання послуги раннього втручання [11—13];

- забезпечення навчання (підвищення кваліфікації) фахівців для роботи в міждисциплінарних командах раннього втручання;

- забезпечення фінансування розвитку системи надання послуги раннього втручання за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів, благодійних фондів, міжнародної технічної та фінансової допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством;

- проведення інформаційно-просвітницької діяльності, спрямованої на інформування населення

про послугу та популяризацію важливості збереження здоров'я та забезпечення розвитку дитини в ранньому віці;

- вивчення потреби населення у послугі;

- утворення та забезпечення діяльності консультативного органу при Кабінеті Міністрів України з цього питання — Національної ради з питань раннього втручання [13];

- здійснення координуючої функції Мінсоцполітики, що визначено Урядом національним координатором з цього питання, та забезпечення співпраці трьох міністерств — Міністерства соціальної політики, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства освіти і науки [12];

- проведення заходів для забезпечення розвитку надання послуги раннього втручання на основі широких скоординованих міждисциплінарних зусиль в різних секторах сфери публічного управління та суспільства загалом, зокрема, як-от: створення координаційних органів та механізмів взаємодії між зацікавленими сторонами, які працюють навколо послуги раннього втручання, в пілотних регіонах, зокрема регіональних міжвідомчих консультативних рад з питань реалізації пілотного проекту "Створення системи надання послуги раннього втручання", затвердження їх складу, положення про регіональні консультативні ради та відповідних планів заходів;

- визначення обсягу видатків для реалізації заходів з розвитку системи надання послуги раннього втручання у пілотних регіонах на основі моніторингу надання послуги у поточному періоді та забезпечення їх врахування під час підготовки державного і місцевих бюджетів з урахуванням можливостей останніх, забезпечення залучення для фінансування надання послуги коштів благодійних фондів, міжнародної технічної та фінансової допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством;

- організація та проведення навчальних поїздок / семінарів / тренінгів, навчальних курсів, програм, літніх шкіл для навчання (підвищення кваліфікації) фахівців з раннього втручання, батьків, які виховують дітей з обмеженнями життєдіяльності, представників надавачів послуги раннього втручання, публічних службовців та інших учасників процесу впровадження цієї послуги в пілотних регіонах;

- використання вебресурсів для забезпечення розміщення інформації про раннє втручання, посилань на онлайнскринінг для визначення потреби у зверненні до надавачів даної послуги. (Онлайнскринінг для виявлення у дітей відставання та порушення розвитку побудований на основі анкети-опитувальника, яка містить тест для якомога раннього виявлення проблем розвитку дитини в залежності від її віку) [15];

- залучення інструментів технічної допомоги ЄС, зокрема інструменту Twinning та інших, для розвитку раннього втручання в Україні;

- проведення конференцій, у т. ч. за міжнародною участю, для обговорення в широкому колі представників заінтересованих сторін проблем розвитку раннього втручання в Україні та залучення міжнародних партнерів.

У процесі функціонування системи надання послуги раннього втручання постає питання розвитку одного із найважливіших елементів — мережі послуги.

Для реалізації цього завдання необхідним є визначення єдиних основних методологічних засад організації центрів / кабінетів раннього втручання на базі існуючих установ, в яких може надаватись ця послуга. Передбачається розробка та затвердження відповідних методичних рекомендацій в якості допоміжного інструменту механізму публічного управління у цій сфері.

Водночас, на думку автора, слід дотримуватись таких загальних положень під час організації роботи із запровадження системи надання послуги раннього втручання у пілотних регіонах:

1. Рекомендується визначити метою впровадження практики надання послуги раннього втручання створення належних умов надання такої послуги на будь-якому рівні, що забезпечує раннє виявлення порушень здоров'я та обмежень життєдіяльності, оптимальний розвиток і адаптацію дітей, інтеграцію сім'ї і дитини в суспільство, профілактику або зниження проявів обмежень життєдіяльності, зміцнення фізичного і психічного здоров'я, підвищення доступності освіти, для дітей до 3 років (включно) з обмеженнями життєдіяльності або ризиком виникнення таких обмежень та їхніх сімей.

2. Цільовими групами для надання послуги раннього втручання є:

діти у віці від 0 до 3 років (включно), у яких є відставання в фізичному чи розумовому розвитку, включно з порушеннями розвитку в різних сферах (моторної, мовної, комунікативної, соціальної, емоційної), вже розвинулися проблеми з психічним здоров'ям, руховими навичками, поведінкою або когнітивними функціями або є порушення здоров'я, що з високою ймовірністю призводять до затримок розвитку, та їхні батьки чи опікуни;

матері-одиначки, що перебувають у післяпологовій депресії, втратили чоловіка чи родину під час вагітності (ця цільова група потребує особливої уваги і розробки індивідуальних програм, тому що жінки, які страждають від післяпологової депресії, рідко звертаються за допомогою);

родини, починаючи з перших тижнів вагітності, що очікують дитину з ризиком появи інвалідності чи обмежень життєдіяльності;

новонароджені, батьки яких входять до груп ризику з наркоманії, перенесли насильство в близьких відносинах, мають психічні захворювання [8].

Підставою для отримання послуги раннього втручання є звернення потенційного отримувача послуги до суб'єкта, що надає послугу, та визначення суб'єктом відповідності потреб сім'ї або дитини критеріям отримання послуги раннього втручання.

У технології раннього втручання батьки дитини є членами команди раннього втручання та приймають активну участь на всіх етапах реалізації технології. Програма раннього втручання будується, спираючись на запит, узгоджений батьками та фахівцями. Батьки завжди знаходяться в кімнаті під час зустрічей. Зустрічі можуть відбуватися як у центрі, так і вдома під час домашніх візитів. Періодично батьки зустрічаються з фа-

хівцями без дитини для обговорення програми. Важливим критерієм оцінки ефективності програми раннього втручання є те, наскільки змінилася якість життя сім'ї вдома [8].

Алгоритм надання послуги є проходженням сім'єю та командою фахівців крок за кроком певних етапів: виявлення дітей з високим ризиком порушень психічного розвитку, побудову індивідуальної програми раннього втручання, виконання цієї програми та оцінку її ефективності.

Кожний цикл побудови індивідуальної програми раннього втручання складається з таких частин [8]:

- формування узгодженого між фахівцями та батьками запиту,
- виділення ключової проблеми, оцінка когнітивного, моторного, соціально-емоційного, мовленнєвого розвитку та адаптивних навичок дитини та дитячо-батьківських відносин у відповідності до узгодженого запиту,
- формулювання цілі роботи у SMART-форматі, тобто цілі, яка є конкретною, вимірюваною, досяжною, актуальною, визначеною у часі;
- реалізації програми та оцінювання ефективності роботи;
- досягнення поставленої цілі та нового циклу, який розпочинається з формування нового узгодженого запиту та складається з вищенаведених етапів.

Послуга раннього втручання — це послуга тривалого безперервного супроводу сім'ї. Такий супровід може надавати команда центру, який знаходиться в безпосередній близькості від сім'ї, тому що сім'я повинна відвідувати його 1 або 2 рази на тиждень і фахівці центру повинні мати можливість здійснювати домашні візити в рамках програми.

Тривалість одного циклу індивідуальної програми раннього втручання залежить від часу, який передбачається для досягнення цілі, і може бути від 1 до 5 місяців. У процесі надання послуги раннього втручання, один цикл змінює інший і фахівці разом з сім'єю рухаються "маленькими кроками", досягаючи на кожному етапі чітко поставленої мети [8].

У процесі реалізації програми раннього втручання сім'я з дитиною приймають участь в індивідуальних або групових заняттях. Індивідуальні заняття можуть проходити як в межах регулярних домашніх візитів, так і в центрі раннього втручання.

У межах кожного циклу проходять регулярні, обов'язкові зустрічі з батьками: щоб узгодити запит; обговорити результати поглибленої оцінки, узгодити цілі та план дій; оцінити ефективність етапу роботи.

Оцінка ефективності програми пов'язана зі SMART-ціллю і включає не тільки висновок про досягнення мети, а й аналіз чинників, які вплинули на це.

Також фахівцями проводиться постійний моніторинг розвитку дитини.

Таким чином, критеріями оцінками ефективності програми є досягнення SMART-цілі, суб'єктивна оцінка батьками та результати оціночних шкал і тестів.

Критеріями виходу з програми є:

- вік дитини: незалежно від рівня розвитку дитини, після досягнення біологічного віку 3 роки та 11 місяців, сім'я повинна вийти з програми раннього втручання і перейти в інші програми;

— потреби сім'ї та дитини: в разі, якщо для дитини актуально перейти в іншу програму, наприклад в дитячий садок у віці 3 років, й немає потреби поєднувати ці дві програми;

— рішення сім'ї або зміна обставин її життя.

Обговорення з батьками виходу дитини з послуги раннього втручання і перехід в інші програми починається за 6—9 місяців до її завершення. Робота ведеться за трьома основними напрямками [8]:

1. Формування в дитини необхідних навичок і можливостей до адаптації, соціалізації, самообслуговування.

2. Добір програм, які може відвідувати дитина після завершення даної програми.

3. Підвищення рівня компетентності батьків.

Незалежно від причин виходу з програми раннього втручання, проводиться заключна зустріч з батьками, на якій оцінюється ефективність останнього циклу й всього перебування сім'ї в цій програмі.

Надавачем послуги раннього втручання виступає міждисциплінарна команда, до складу якої входять фахівці різних галузей знань: психолог, логопед (спеціальний педагог), фізичний терапевт, лікар (педіатр або невролог), фахівець із соціальної роботи (або соціальний працівник), координатор послуги / реєстратор; команда безпосередньо виконує заходи, які становлять зміст послуги раннього втручання; за потреби та наявності відповідних ресурсів склад команди може розширюватися.

Робочий час команди розподіляється на ведення практичної роботи з отримувачами та організаційно-методичну діяльність. Практична складова включає безпосередню роботу з дитиною та батьками або законними представниками. Кількість часу на ведення практичної роботи з отримувачами на одного фахівця-члена команди, який працює на повну ставку, не перевищує 20 годин на тиждень. В організаційно-методичну складову входить ведення документації, робота з відеоматеріалами, участь у загальних командних засіданнях / зборах, поточне обговорення випадків з членами команди, самоосвіта, наукова робота, участь в освітніх заходах, тренінгах, конференціях.

Суб'єкт, що надає послугу раннього втручання, забезпечує приміщення для здійснення заходів із надання послуги: кімнат для індивідуальних і групових форм роботи з отримувачем послуги, для роботи команди, зберігання розвивальних іграшок, матеріалів та реабілітаційного обладнання, для персоналу тощо. Вхід, а також всі приміщення надавача мають бути обладнані згідно з принципами універсального дизайну.

Суб'єкт, що надає послугу раннього втручання, надає в установи системи охорони здоров'я, соціального захисту, освіти, недержавні організації, які можуть направляти в послугу раннього втручання, інформацію про суб'єкта та цю послугу, стандартні форми направлення.

Надавач послуги співпрацює з інклюзивно-ресурсними центрами та дошкільними навчальними закладами та іншими установами під час планування та виконання програми переходу з послуги раннього втручання.

Діяльність суб'єкта, що надає послугу раннього втручання, підлягає внутрішньому та зовнішньому оцінюванню. Внутрішнє оцінювання діяльності суб'єктом, що надає послугу раннього втручання щодо відповідності послуги вимогам, рекомендується проводити не рідше ніж один раз на рік із залученням отримувачів послуги та вживати заходів для усунення виявлених недоліків.

Зовнішнє оцінювання має здійснюватись місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами відповідно до законодавства.

Отже, існує нагальна потреба подальшого розвитку системи надання послуги раннього втручання та розповсюдження її на всій території країни, а також необхідність впровадження практики надання послуги раннього втручання, особливо під час реформування системи інституційного догляду та виховання дітей, що потребує надання нових видів послуг для дітей і сімей на рівні громади. Зокрема потребує розширення та відповідного нормативного, ресурсного та методичного забезпечення організаційний механізм системи надання такої послуги.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, у статті визначено основні складові механізму публічного управління системою надання послуги раннього втручання, які сприяють утворенню нормативно-правового, організаційного та фінансово-економічного забезпечення регулювання даної системи як на національному, так і на регіональному та місцевому рівнях. Названо актуальні шляхи поетапного запровадження системи надання послуги раннього втручання в процесі удосконалення публічного управління у цій сфері з метою забезпечення виявлення дітей раннього віку з обмеженнями життєдіяльності та організація допомоги їм та їхнім сім'ям. Приділено увагу питанню забезпечення розвитку одного із найважливіших елементів функціонування системи надання послуги раннього втручання — мережі послуги. Підтверджено необхідність визначення єдиних методичних засад для організації центрів, кабінетів раннього втручання на базі діючих установ, в яких може надаватись ця послуга, для розробки відповідних методичних рекомендацій в якості допоміжного інструменту механізму публічного управління у сфері раннього втручання.

Викладено методичні основи для впровадження практики надання послуги раннього втручання у пілотних областях при організації кабінетів, відділень, центрів раннього втручання на рівні міст, районів, територіальних громад.

Вдосконалення публічного управління у сфері раннього втручання потребує скоординованих міждисциплінарних та міжвідомчих зусиль у різних секторах сфери публічного управління та забезпечення співпраці з інститутами громадянського суспільства, зокрема організаціями батьків дітей з інвалідністю, та іншими стейкхолдерами.

Невідкладними заходами для розвитку системи послуг раннього втручання, на нашу думку, мають бути:

- затвердження проекту розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції створення та розвитку системи послуг раннього втручання в Україні" на виконання Указу Президента України від 13.12.2016 № 553 [14];

- затвердження державного стандарту послуги раннього втручання;

- забезпечення діяльності Національної ради з питань раннього втручання як консультативного органу Кабінету Міністрів України з питань формування та реалізації державної політики з раннього втручання на постійній основі;

- визначення обсягу видатків для реалізації заходів з розвитку системи надання послуги раннього втручання у пілотних регіонах на основі моніторингу надання послуги у поточному періоді та забезпечення їх врахування при підготовці державного і місцевих бюджетів з урахуванням можливостей останніх, забезпечення залучення для фінансування надання послуги коштів благодійних фондів, міжнародної технічної та фінансової допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством.

Література:

1. Про затвердження плану заходів із впровадження в Україні Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1008 // [Електронний ресурс]. — URL: <http://moz.gov.ua/article/news/moz-zatverdiv-pereklad-mizhnarodnoi-klasifikacii-funkcionuvannja>
2. Захист дітей, які потребують особливої уваги суспільства. Статистичний збірник. Державна служба статистики України: Київ — 2017. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Brown S.E., Guralnick M.J. (2012). International Human Rights to Early Intervention for Infants and Young Children with Disabilities: Tools for Global Advocacy. *Infants Young Child*. 2012 Oct-Dec; 25(4): 270—285. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4514513/>
4. Barrett S.W. Economics of early childhood intervention. In Shonkoff J.P. & Meisels S.J., Editors, *Handbook of Early Childhood Intervention*, Second Edition. — Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.
5. Guralnick M.J. (2001). A developmental systems model for early intervention. *Infants and Young Children*, 14 (2), 1—18.
6. Доброва-Крол Н. Раннее вмешательство: Ключевые аспекты и международный опыт. Международный детский фонд ООН (ЮНИСЕФ) / Н. Доброва-Крол // — К., 2014. — 48 с. URL: <http://www.lib-knigi-x.ru/23pedagogika/22710-1-ranee-vmeshatelstvo-klyuchevye-aspekti-mezhdunarodniy-opit-nataliya-dobrova-krol-mezhdunarodniy-detskiy-fond-on-yuni.php>

7. Кравченко М. Формування інституційного механізму державного регулювання соціального захисту дітей в Україні [Електронний ресурс] / М. Кравченко, О. Мордань // Актуальні проблеми державного управління. — 2010. — Вип. 3 (2). — С. 67—70. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2010_3\(2\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2010_3(2)_20)

8. Кукуруза Г.В., Близнюк О.О., Хворостенко О.І. та ін. Технологія раннього втручання: принципи, алгоритм, зміст (методичні рекомендації) (НАМН України, МОЗ України, Український центр наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи) / Г.В. Кукуруза, О.О. Близнюк, О.І. Хворостенко, А.М. Кравцова, С.М. Циліорик, Т.В. Пересипкіна. — Харків, 2017. — 37 с.

9. Міщук Т. Чи буде в Україні надаватися послуга "раннє втручання" // *НейроNews*, № 5/3, вересень 2011.

10. Харченко Ю.П. Шляхи гармонізації державних механізмів управління соціально-правовим захистом дитинства [Електронний ресурс] / Ю.П. Харченко // Публічне адміністрування: наукові дослідження та розвиток. — 2016. — № 1. — С. 67—75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pandr_2016_1_10

11. Деякі питання створення системи надання послуги раннього втручання для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 року № 350 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/350-2019-%D1%80> (дата звернення: 29.08.2019).

12. Про визначення національного координатора: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 січня 2019 року № 12 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/12-2019-%D1%80>

13. Деякі питання діяльності Національної ради з питань раннього втручання: Постанова Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 175 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2019-%D0%BF> (дата звернення: 29.08.2019).

14. Про заходи, спрямовані на забезпечення додержання прав осіб з інвалідністю: Указ Президента України від 13 грудня 2016 р. № 553/2016 [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/553/2016>

15. Міністерство соціальної політики України. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. URL: <http://www.msp.gov.ua/timeline/Ranne-vtruchannya.html> (дата звернення: 29.08.2019).

References:

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Resolution "On approval of the plan of measures for implementation in Ukraine of the International Classification of Functioning, Restriction of Life and Health and the International Classification of Functioning, Restriction of Life and Health of Children and Adolescents", available at: <http://moz.gov.ua/article/news/moz-zatverdipereklad-mizhnarodnoi-klasifikacii-funkcionuvannja> (Accessed 15 Nov 2019).

2. State Statistics Service of Ukraine (2017), "Protection of children in need of special attention of the society. Statistical Collection", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 25 Nov 2019).

3. Brown, S.E. and Guralnick, M.J. (2012), "International Human Rights to Early Intervention for Infants and Young Children with Disabilities: Tools for Global Advocacy", *Infants Young Child*, vol. 25 (4), pp. 270—285, available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4514513/> (Accessed 25 Nov 2019).

4. Barrett, S.W. (2000), "Economics of early childhood intervention", *Handbook of Early Childhood Intervention*, Second Edition, Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom.

5. Guralnick, M.J. (2001), "A developmental systems model for early intervention", *Infants and Young Children*, vol. 14 (2), pp. 1—18.

6. Dobrova-Krol, N. (2014), *Rannee vmeshatel'stvo: Ključevye aspekty i mezhdunarodnyj opyt* [Early intervention: Key aspects and international experience], *Mezhdunarodnyj detskij fond OON (JuNISEF)*, Kyiv, Ukraine.

7. Kravchenko, M. and Mordan', O. (2010), "Formation of institutional mechanism of state regulation of social protection of children in Ukraine", *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia*, vol. 3 (2), pp. 67-70, available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2010_3\(2\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2010_3(2)_20) (Accessed 20 Nov 2019).

8. Kukuza, H.V. Blyzniuk, O.O. and Khvorostenko, O.I. (2017), *Tekhnolohiia rann'oho vtruchannia: pryntsyipy, alhorytm, zmist (metodychni rekomendatsii)* [Early intervention technology: principles, algorithm, content (guidelines)], *NAMN Ukrainy, MOZ Ukrainy, Ukrain's'kyj tsentr naukovoï medychnoi informatsii ta patentno-litsenzijnoi roboty*, Kharkiv, Ukraine.

9. Mischuk, T. (2011), "Will early intervention be provided in Ukraine?", *NejroNews*, vol. 5/3.

10. Kharchenko, Yu.P. (2016), "Ways to harmonize state mechanisms for managing the social and legal protection of childhood", *Publiche administruvannia: naukovi doslidzhennia ta rozvytok*, vol. 1, pp. 67-75, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pandr_2016_1_10 (Accessed 20 Nov 2019).

11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Resolution "Some Issues of Establishing an Early Intervention Service to Ensure the Child's Development, Preservation and Health", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/350-2019-%D1%80> (Accessed 15 Nov 2019).

12. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Resolution "On the definition of national coordinator", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/12-2019-%D1%80> (Accessed 15 Nov 2019).

13. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Resolution "Some questions about the activities of the National Council on Early Intervention", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2019-%D0%BF> (Accessed 15 Nov 2019).

14. President of Ukraine (2016), Decree "On measures aimed at ensuring the observance of the rights of persons with disabilities", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/553/2016> (Accessed 25 Nov 2019).

15. Ministry of Social Policy (2019), available at: <https://www.msp.gov.ua/> (Accessed 25 Nov 2019).

Стаття надійшла до редакції 29.11.2019 р.